

Káli István

KRÖKÖNÉL

Nincs tudomásunk arról, hogy az elmúlt évszázadokban bárki is lajstromot készített volna valamennyi lehetséges okról, ami az emberek közötti ilyen-olyan nézeteltérést szüli. Lehet, hogy megfordult már valamelyik nagyokosnak a fejében, bele is vágott, de amint elkezdte leltárba venni, mi minden jöhet számításba az adott témában, nagy valószínűséggel elszörnyülködött az esetleges okok sokaságán, amelyek felmérhetetlen tömegként toltak fel, s tobzódtak a tudatában, úgyszintén az esetleges szövödmények áthatolhatatlan rengetegén, de bizonyára főleg azon, hogy a látszólag felmérhetetlen tömeg ellenére milyen reménytelen vállalkozás lenne, mi minden maradhatna ki ebből a lajstromból. Az előrevetülő kudarcérzet mégsem abból a megfontolásból készítené meghátrálásra, mert úgy gondolja, képtelen lenne eléggé összpontosítani, s emiatt éppen nem jutna eszébe mindaz, ami amúgy kézenfekvő, hanem mert a teljesség ez esetben legkevésbé sem azoktól az elemzés nyomán kihámozható általánosításoktól függ, amelyek az idők során végbement és valamilyen módon hozzáférhető történésekből leszűrhetők, hanem túlnyomó többségükben a személyre szabott érzelmektől és indulatoktól, amelyekbe egy külső szemlélő soha belé nem láthat. Emiatt a téma a maga mélységében ugyanúgy, mint heveny vagy idült mivoltában mindig áttekinthetetlen marad. És ebből eredően majd' minden esetben érthetetlen is.

Ez az értetlenség jellemezte mérnököcskénket is, amikor azon az ökönyálat ragyogtató késő szeptemberi délutánon rácsodálkozott a Krökönél¹, tisztesebb nevén Cucerdean Petru – civilben jó kezű és szemű motorszerelő –, az előzményeket tekintve teljességgel megmagyarázhatatlan viszonyulására a játék közben teremtdődött helyzethez: a rá nem jellemző dühtől hajtva minden helyben adódó eszközt megpróbált bevetni, minden jelen levő, szurkolásra meghívott rokont, barátot, ismerőst és feltételezett rokonszenvezőt megpróbált mozgósítani, hogy akár erőszakkal is megváltoztathassa a pályán kialakult, és

1 A „crăcănat” – görbe lábakra utaló – román kifejezés kicsinyítőképzős változata.

lassan véglegessé váló, számára a „vesztes” minősítést jelentő eredményt, s ha ez netán nem működne, a feltételezett túlerőt felhasználva valamilyen módon elégtételt vegyen azokkal szemben, akik a hozzá közel állók, a számára igen fontos személyek előtt ennyire megalázták.

Maguk a megalázást elkövetők természetesen semmit nem sejtettek ebből, hiszen egyszerű, gyanútlan résztvevői voltak annak a játéknak, amit éppen Krökönél kezdeményezett, minden érdekelt és kevésbé érdekelt számára egyértelművé tévén már az előzményt jelentő esetet követő nap reggelén, hogy ami az elmúlt délutánon történt, az valamilyen szerencsétlen véletlen műve volt, akárhányszor esély teremődne annak a mérkőzésnek az újrajátszására, akár azonos körülmények között, de mindenképpen azonos résztvevőkkel, egészen biztosan más eredmény születne.

Az előzményt pedig a megyesfalvi téglagyárhoz tartozó belső és vidéki termelőegységek szokásos őszi futballbajnokságának döntője jelentette, amelyben a központi karbantartó műhely és a műszaki-adminisztratív személyzet csapatai találkoztak, s amelyen maga Ölyvessy igazgató bíraskodott, mint különben valamennyi, a döntőig lejajlott, másik hat mérkőzésen, lévén egykor a harmadik osztályos, vagyis a C divíziós bajnokság szintjéig eljutott, abból, a korát tekintve, kiüregedett, de lényegében még mindig hivatásosnak tekinthető játékevezető.

A kieséses rendszerben zajló bajnokságon nyolc csapat vett részt, a párosításoknál az igazgató figyelembe vette, hogy lehetőleg a vidéki – Jobbágyfalva, Havadtó, Gyulakuta – egységek csapatai valamelyik, lényegében (kül)városival – koronkaival vagy megyesfalvival – kerüljenek össze, mert a harmadik félidőben, az izzasztó erőfeszítést követő poharazgatáskor, a jó hangulat oldhatja a különben létező, egyáltalán nem új keletű, központ-vidék feszültségeket. Ennek a párosításnak volt köszönhető a „tészások”², azaz a „főnökök” szinte csodaszámba menő döntőbe kerülése, hiszen közülük csak Sajná Pista, Kelemen Alpár, a korán megpocakosodott Fancsali Zsiga és mérnököcskénk konyított valamelyest a focihoz, no meg persze a vidéki egységeket koordináló, egykor igazi csapatban is játszó Orbók Gyuszi – de ő túl a negyvenen már nemigen bírta szusszal –, a többieknek

2 Egy vállalat, intézmény irányító személyzetére vonatkozó korabeli román meghatározás – Tehnic, Economic și Socio-Administrativ (műszaki, gazdasági és társadalmi-adminisztratív) – rövidítése.

csupán a lelkes töltelékek szerepét szánták, amit ők meg is háláltak azzal, hogy meccs közben kisajtolták magukból még a nem létező energiájukat is, a halálra válásig futottak és fújtattak, vagyis fáradoztak a csapat sikere érdekében, s a labdát valamelyest kezelni tudó csapattársak, de főleg a legyőzöttek voltak kénytelenek egy-egy játékot követően dicshimnuszokat zengeni az olyan, különben „kétfallásos” csodákról, mint a középhátvédnek beállított beszerző, Porkoláb Péter Pál, akibe – megfelelő reflexek híján képtelen lévén reagálni a cselekre –, mint falba ütköztek az ellenfél csatárai, vagy Rozsos Ernő, az értékesítő, aki jobbhátvédként úgy értelmezte az emberfogást, hogy egész meccsen nem mozdult el a rábízott ember mellől, és teste súlyát meg nyers erejét kihasználva legtöbbször labdástól kitaszította az illetőt az oldalvonalon túlra, de főleg a kapus áldatlan szerepét vállaló Fúró Jóskáról, a pénzügyesről beszéltek ámulattal, aki mint egy igazi bőrmágnes, vonzotta a labdát, hiszen az a legtöbb esetben, az ellenfelek legnagyobb helyzeteiben is nekivágódott, onnan pedig valamennyi alkalommal kifelé, soha nem a saját kapuja felé.

A döntőben – amelyhez, legközelebb lévén a gyárközponthoz, a maroskeresztúri községi focipályát kérték el és kapták meg – a tudáskülönbség még hatványozottabban felszínre tört, természetesen a műhelybeli melósok javára. Az első percekben Alpár tiszta véletlenül bekapart ugyan egy gólt, annak köszönhetően, hogy mérnököcskénk, nem lévén mit kezdeni a labdával, erővel rárugta úgy huszonötről, amibe ő, látszólag tudatosan, de inkább illetéktelenül, beletette a lábát, ami nem csak a kapust zavarta meg abban a pillanatban, de utána percekig a műhely teljes csapatát is, mert dühükben testületileg rárontottak az „elpofátlanodottak”-ra, s ezt kihasználva Sajná Pista egy fúrójós-kás levágódásból a középpálya tájékaról meglódulva, a viszonylagos gyorsaságát kihasználva, ziccerbe került, és, ahogy mondani szokás, a kapus szeme közé vágta a másodikat. A félidő közepére a műhelyeseknek sikerült rendezniük a soraikat, főleg Krökönél sziporkázott, többször is átkígyózott a kétségbeesetten elébe állók között, ám a végén, egyetlen alkalmat kivéve, mindig akadt valaki, akibe beléütközött, lett légyen akár éppen a fociban antitalentum Langyoska vagy a filigrán és jobbára félénk Moldovan Tudorel a gát. Így történhetett, hogy a csapatok a félidő végén az esélytelenek javára álló 2-1-gyel fordultak. Mérnököcskénk, mint ahogyan valamennyi

jelenlevő számára nyilvánvaló volt, tudta, hogy ez az eredmény nem maradhat fenn sokáig, mint ahogyan az be is igazolódott, elég volt Krökönél két sikeres „kigyózása”, hogy a második féldő közepére 3-2-re alakuljon, s már mindenki bele is törődött a természetesbe, amikor két perccel a lefújás előtt, egyik ritka pillanatban, amikor a labda éppen elébe pattant az ellenfél térfelének közepén, mérnököcskénk kínjában csak úgy „hezzarúgott”, az meg egy különös ívet leírva, a tehetetlen kapus keze mellett behullott a bal felső sarokba.

A bajnokság előre rögzített szabályai szerint tizenegyes rúgásokkal kellett eldönteni a győztest, amelynek során Ölyvessy – saját mindenkori tárgyilagosságát és igazságérzetét meghazudtolva – egyetlenegyszer a hivatalnokok csapatának kedvezett azzal, hogy miután Gyuszi, negyedik végrehajtóként, a fáradságtól reszkető lábbal a felső kapufára emelte a labdát, ismétlést rendelt el azon a címen, hogy a kapus megzavarta a végrehajtót, mert már a labda elrúgása előtt elmozdult. Az ellenfél csalásnak titulálta az ítéletét, s az emiatt keletkezett háromperces heveny purparlé alatt Gyuszi valamelyest megszuszanhatott annyira, hogy az újabb esélyt némi szerencsével kihasználta, ami annyira felingerelte a műhelyeseket, hogy az ötödik tizenegyeset a különben mindig labda-biztos, a faluja csapatában egykor alapember Bán Jóska, mindent beleadva, a baloldali lécre vágta, amivel komoly megpróbáltatás elé állította a szintén ötödik végrehajtónak kijelölt mérnököcskénket, de ő helyállt, így megtörtént a csoda: az 1980-as vállalati futball-bajnokságot a kontárok csapata nyerte meg.

Nos, ennek következményeként hangzott el még ott helyben, a mérközést követő, látszólag barátságos kézfogások közepette, a Krökönél fogadással felérő, Ölyvessynek, a „csalónak” címzett kihívása, hogy a melósoknak joguk van esélyt kapni a revansra, és joguk az előzőtől eltérő, számukra előnyösebb körülményekre is. És mert ezt mind a vetélkedés szervezőjének és vezetőjének, Ölyvessy igazgatónak, mind valamennyi tisztességes megmérettetettnek illetl elfogadnia, senki nem aprehendált, sőt, inkább örült az újabb játék-, azaz kikapcsolódás-lehetőségnek. És mert a kihívó a visszavágó helyszínéként saját lakhelyének, a Maros túloldalán fekvő Marosszentkirálynak a pályáját jelölte meg, a következő hétfőn, közvetlenül a munkaidő lejárta után három kiskocsiba bepréselődve gyorsan legyúrták a gyárközponttól a pályáig a tizenkét kilométert, hogy a tisztesség legelemibb

szabályait betartva, négy órától játékra jelentkezhessenek. És még annak sem voltak ellene, amiről csak ott, közvetlenül a kezdés előtt tájékoztatta őket Krökönél, hogy az olyan „szalámi-gólt” elkerülendő, amivel a „fönökök” a valószínűtlen döntetlenre hozták az első mérkőzést a rendes játékidőben, gyerekkori barátja, Nelu állhasson náluk a kapuban, akiben mérnököcskénk csak közvetlenül a kezdőrúgást megelőzően ismer- te fel az akkor éppen az elsőből a másodosztályba kiesett vásárhelyi katonacsapat Dicsőszentmártonból nemrég igazolt tartalékkapusát.

Már a mérkőzést megelőző percekben jól látszott Krökönélen, hogy nyugtalan, nem alaptalanul, mert péntek délutántól hétfő hajnalig kis megszakításokkal csendes őszi eső mosta a környéket, s a fűvel csak imitt-amott mutatóban takart marosszentkirályi pálya nem egyértel- műen a labdazsonglőröknek kedvezett. Ezért is mondta mérnököcs- kénk a kezdés előtti kupaktanácskor PPP-nek, Rozsos Ernőnek és Fúró Jóskának, hogy csak semmi hirtelen mozdulat, semmi azonnali reakció, álljanak kitartóan és keményen, mint a holtvágányok végén az ütközők, és ha netán hozzájuk kerül a labda, azonnal rúgják el valamerre. Egy ilyen semmire sem érdemesült Fúró Jóska-féle vak óriásrúgás volt a kiváltó oka a későbbieknek, ugyanis a labda megmacskázta a tizenha- tason kívül ácsingózó Nelut, a profi kapust, kétméternyire lecsapódva előtte furcsa, kiszámíthatatlan ívben perdült felé, a térdén találta telibe, onnan éppen Sajnár Pista elé pattant, aki meglepetésében megajándé- kozta magát és csapattársait egy, a legnagyobbakat is elismerésre késztető, pompás áttemeléssel. És mert a Krökönél szokásos ellenállha- tatlan kígyózásai folyamatosan kudarcba fulladtak, bizonytalan csúsz- kálásai eredményeként hol már előbb Langyoskába, esetleg a kemé- nyebben oda-odalépő Gyusziba vagy a kapuhoz közelebb PPP-be, netán – végállomásként – Fúró Jóskába ütközött, ezzel az 1-0-lal zárult az első félidő, ami ugyan sem az egyik, sem a másik csapatnak semmit nem jelentett, senkinek nem volt kétsége a végeredményt illetően, különösen azután nem, hogy Krökönél, a félidők közötti szünetet kihasználva, hazaszaladt a stoplis cipőjéért, és a második félidőben már abban jelent meg. Legtöbbjük nem találta érdemesnek szólni, a játékvezető feladata lett volna észrevenni a rendellenességet, de jó néhány perc eltelt, mire Ölyvessyben tudatosult ez az apró csalás, ehhez szükség volt a Kelemen Alpár lázadókézségére, aki néhányszor a saját teniszcipőjére, majd a kihágóra mutogatott, mire az igazgató felfogta,

mi zajlik, ennek ellenére nem állította meg a játékot, de futtában szóvátette a csalónak, hogy ez így egyenlőtlen küzdelem, mindenki teniszcipőben, csak ő egyedül futballcsukában, ám Krökönél csak legyintett rá, mondván, hogy mindenki olyan cipőt húzhat, ha van neki kéznél, amilyent akar, arra az újabb figyelmeztetésre pedig, hogy akkor legalább legyen elővigyázatos, nehogy valaki lesérüljön, egy pillanatra lecövekelt Ölyvessy mellett, s mintegy esküszzerűen a szívére tette a kezét, a következő percekben pedig kihajtotta magából a szuszt, a mezőnyben szinte minden sikerült neki, de a kapu közelébe kerülve valahogy mindig kisodródott, ennek ellenére csak passzolnia kellett volna, s már sok góllal vezetnek a műhelyesek. Csakhogy ő gólt, gólokat akart rúgni, hogy példát statuáljon arról, ki a menő gyerek a gáton. És közel is állt volna hozzá, ha Fúró Jóska egy pillanatban, a labda felé kapva belé nem üti a kezét a kapufába, úgy, hogy annak nyomán a balkeze mutatóujja furcsa szögben elfordult a többitől. Csak Torgyán Misi, a raktáros jöhetett szóba csereként, aki nem volt ugyan bejárattott kapus, de a reflexekkel amúgy nem állt hadilábon, így a szögből keményen rárúgott labdákhöz vak szerencséivel mindegyre hozzákapott, ami Krökönélben a megbabonázottság érzetét keltette, ettől aztán a lassanként kicsírázó tehetetlenség-dühe egyre inkább elburjándzott, ami oda fajult, hogy a félidő közepe táján egy ártatlan összecsapásnál csúful rátalált a Gyuszi sípcsontjára, két stopli szélességben kigyomlálta róla a szórt, lehántotta a bőrt. Ölyvessy már a durva belemenést követően azonnal szabadrúgást fűjt, de amikor meglátta Gyuszi lábán a két párhuzamos, vérző sebet, dühödten förmedt Krökönélre, hogy vagy azonnal ledobja a futballcipőt, s visszacseréli a teniszre, vagy nem engedi tovább játszani. Csakhogy Krökönél már nem volt abban az állapotban, hogy arra a lényeges szempontra is odafigyeljen, hogy ez a nyavalyás játékvezető egyben a vállalat igazgatója is, ezért csak undorát kimutatandó, egyet legyintett, miközben lábát a labdára téve tüntetően dacolt a felszólítással. Az ily módon kialakult patthelyzetet Ölyvessy egyetlen határozott mozdulattal próbálta a maga javára fordítani, karját lendítve a pálya széle felé intett, hogy bűnös-kém, tessék azonnal lelépni, de pechére kemény, súlyos kézfeje útjába az éppen mögötte tébláboló Bejan Dorin, a villanyszerelő orra állt oda gátnak, aminek egy abból serkenő vékonyka vércsermely lett a

következménye, és amitől sokak gondolataiban azonnal felötlött, hogy most tulajdonképpen ki bántott kit.

Ezt a kevésbé egyértelmű pillanatot, Ölyvessynek az ellenőrizetlenül ellendült kézfeje nyomán serkent vér láttán kelt hirtelen elbizonytalanodását használta ki Krökönél, aki lábát még mindig a labdán tartva kiszólt a pálya szélén álló nézők felé: „Tatä, fă ceva! Îi lăsăm pe ăștia să ne domine?!”³ Köpcös, elhízottnak mondható, bőrdzsekis, természetes tokáján kigombolt, világos színű ing gallérja alá kötött csikos nyakkendőt hordó, jó ötvenes férfi volt, aki medvedör mögésnek is beillő, ellenkezést nem tűró hangon reagált rá: „Astămpără-te, băiete! Nu asta e momentul! Shimbă-ți ghețele!”⁴ De nem úgy tűnt, hogy ez hatna, legalábbis ez derült ki a felé irányuló újabb kitörésből: „Dar suntem mai mulți aici!”⁵ Ellentmondást nem tűrőn csattant a válasz: „Joacă, măi!”⁶

Krökönélben a jól látható lázongás, az akármire eltökéltség ellenére felülkerekedhetett a mindenkor szófogadó fiú, mert tünetően odadobta a labdát Ölyvessynek, kiment a pálya szélére, és a stoplis helyett visszahúzta a kínai gyártmányú teniszcipőjét. A mérkőzés mindez idő alatt állt, de amint ő játékra jelentkezett, folytatódott. Attól kezdve minden a maga természetességében haladt, Krökönél egy szép egyéni akció után kiegyenlített, majd adott egy-egy gólpasszt Bejan Dorinnak és Bán Sanyinak.

A kedélyek tehát már ott helyben megnyugodtak, a revans megtörtént, és másnap már senkinek nem jutott eszébe, hogy azon a délutánon minden kizárólag Krökönéről szólt.

Egyedül mérnököcskénket zavarta, hogy nem érti az apa és fia között lezajlott szóváltás értelmét és lényegét. Langyoskára, mint főgépészi, egyúttal műhelyfőnöki minőségében feltételezett beavatottra kérdezett rá. Persze nem a szóváltásuk értelmét firtatta, hanem az apa és a fiú hátterére volt kíváncsi, remélvén, hogy ebből kiderül az egymáshoz meg a környezetükhöz való viszonyuk is. Ugyanis biztos volt abban, hogy nem véletlenül hangzott el az, ami elhangzott, mint ahogyan nem volt véletlen az sem, hogy úgy, ahogy.

Idősebb Cucerdean Petru több mint tíz éve a községi néptanács elnöke. Dicsőszentmártonból az ottani pártaktíva tagjaként „ereszke-

3 Apu, csinálj valamit! Hagyjuk, hogy ezek itt uraljanak minket?! (román)

4 Nyughass, fiam! Nem ez az a pillanat. Cseréj cipőt! (román)

5 De itt többen vagyunk! (román)

6 Játsszál, te! (román)

dett le” egy, a megyeközpont melletti, vegyes lakosságú falu életének mindenhatóságához, az akkor frissiben felfuttatott megyei első titkár, Vereş Nicolae kérésére, akivel iskolatársak, ifjúkori barátok voltak, érvként és útravalóként azt kapta, hogy kellene a megbízható emberek, akik nem okoskodnak túl sokat, teszik, amit a párt elvár, vagy megkövetel. Amint azt a tisztségben maradása is igazolja, hűen szolgálta és szolgálja az elveket. A fia nem egy lángész, de jó szakember, és még jobb lehetne, ha nem volna olykor könnyelmű és felületes, érezvén azt a viszonylag biztos támaszt a háta mögött, amellyel szemben még Ölyvessynek sincs megszorító eszköze. Ahhoz képest még nem is olyan elvetemült, tud belevaló lenni, ha akar, és néha jó csapatember is, ha éppen van kedve alkalmazkodni a helyzethez, a körülményekhez. Hogy a gyáron kívül milyen, arról kering néhány mendemonda, de az itt bent senkit nem érdekel.

Amit Langyoskától hallott, elég lett volna mérnököcskénknek az egyértelmű következtetésre, de nem akarta egy ilyen jelentéktelen esemény miatt újra felkavarni magában a nyugtalanságot, felszínre engedni a viszonyokkal, a megélhetés feltételeivel szembeni állandó, váltakozó erősségű ellenérzését. Az esetet illetően a hallgatólagos tudomásul vétel részéről megtörtént, és ebbe is, mint a tényekbe is, amelyeknek következménye volt, kénytelen-kelletlen bele is törődött.

Szerencséjére a következő három évben, amíg a meggyesfalvi vállalat alkalmazottja volt, nem teremtődött ürügy közöttük semmilyen nézeteltérésre, ugyanis „a kontárok” a vállalati focibajnokságban egyetlen alkalommal sem jutottak el a döntőig, amelynek pedig a központi karbantartók csapata mindannyiszor résztvevője volt.